

کاربسته نهاده‌های کشاورزی به منظور زراعی درختچه زرین گل در راستای استفاده آن در منظره سازی فضای سبز شهری

حسین بتولی

دکترای اکولوژی گیاهی - محقق مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی استان

امروزه ضرورت توجه به فضای سبز و اهمیت آن در فعالیتهای زیست-محیطی، اجتماعی و روانی بشر بر همگان پر واضح است و با توجه به اینکه قسمت اعظمی از استانهای مرکزی، شمال شرق تا جنوبی کشور در ناحیه کمربند خشک تا نیمه خشک قرار گرفته و مجموعه شرایط اکولوژیک حاکم بر این اراضی، محدودیتهای شدید زیستی را برای عناصر گیاهی آن فراهم آورده، افزون بر این مجموعه رستنیهایی که قادر باشند علاوه بر تحمل شرایط نامساعد محیطی، منظر و زیبایی خاصی را به نمایش بگذارند، انگشت شمار می باشد. همچنین استفاده از گیاهان بیگانه (Exotic) که توانائی بردباری به این تنشها را دارا باشند، اندک و نادر هستند. بنابراین راهکار مناسب جهت دسترسی به این هدف، مراجعه به طبیعت بکر پوشش گیاهی کشور و یافتن گیاهانی مناسب جهت منظر سازی فضای سبز می باشد. در این راستا و به منظور معرفی شاخص ترین گونه های درختچه ای زیبا و بردبار در برابر استرس های محیطی، مطالعات گسترده و همه جانبه در قسمتهای مرکزی کشور انجام شد. بر اساس نتایج حاصل از این بررسیها، درختچه بسیار زیبای زرین گل (*Sophora mollis*) که بصورت چند پایه طبیعی و وحشی در دامنه های کم ارتفاع رشته کوه های کرکس کاشان استقرار یافته بودند، شناسائی شد. با مراجعه به منابع و فلورهای موجود در کشور، پراکنش جغرافیائی آن در چند نقطه (بصورت لکه ای و محدود)، در استانهای یزد (دامنه های شیرکوه)، خراسان و خوزستان گزارش شده است. این درختچه از خانواده پراوانه آسا (Papilionaceae)، دارای ساقه و انشعابات ایستا و افراشته، برگها شانه ای، گل آذین خوشه ای طلائی رنگ، شفاف و بسیار معطر که غنچه های گل،

پیش‌رس و معمولاً قبل از ظهور برگها، در اوائل فروردین ماه شکوفا میشوند. در تحقیق حاضر به منظور کاربری این درختچه در زیبا سازی فضای سبز، بررسیها در خصوص شیوه‌های مختلف تکثیر و زادآوری آن مورد مطالعه قرار گرفت و با تهیه قلمه‌هایی از ساقه و ریشه، همچنین کاشت بذور گیاه در محل قطعه گیاهان بیابانی ایستگاه تحقیقات کاشان، آسان‌ترین روش تکثیر گیاه مشخص گردید. به منظور کشت و اهلی کردن درختچه زرین

گل، با تهیه اندامهای رویشی گیاه (مخصوصاً قلمه‌های خشبی ۳۰ تا ۴۰ سانتیمتری) و کشت آن در کرت‌های مجزا و اعمال تیمارهای مختلف انواع کودهای دامی، پتاس، فسفر و فضولات طیور، تأثیر تقویت غذایی خاک بر رشد رویشی و زایشی گیاه بررسی شد. همچنین با اعمال دوره‌های مختلف آبیاری ۵، ۷، ۱۰ و ۱۲ روزه، در شرایط گرمای کاشان، نیاز آبی گیاه نیز مورد تحقیق قرار گرفت، در مجموع با کاربست نهاده‌های مختلف کشاورزی و انجام عملیات به زراعی، میزان تولید شکوفه‌های گل، همچنین تراکم، تعداد و اندازه خوشه‌های گل نسبت به پایه‌های مادری در رویشگاه طبیعی، فوق‌العاده افزایش نشان داد، به حدی که در اوج گل دهی، تفاوتی با منظر درختچه یاس زرد، نمی‌توان قائل شد. از طرفی، تیمار کود دامی و بویژه فضولات طیور، تأثیر چشمگیری در افزایش رشد رویشی و زایشی گیاه را نشان داد و اعمال دوره‌های آبیاری ۷ و ۱۰ روزه، علاوه بر شادابی و طراوت گیاه مخصوصاً در گرمای طاقت فرسای تابستان، پاسخگویی مناسب نیاز آبی گیاه نیز می‌باشد. بررسی فعالیت سیستم ریشه‌ای گیاه نشان داد که ریزومهای زیرزمینی این درختچه پس از استقرار، از رشد رویشی بسیار مناسبی برخوردار شده و با ایجاد جست‌های متعدد، نقش بسیار مهمی در ایجاد و شکل‌گیری کلنی‌های متراکم زرین گل ایفاء می‌نماید. مطالعات فنولوژیک گیاه در اجرای عملیات به زراعی نشان داد، تشکیل غنچه‌های گل در اواخر تابستان و ظهور خوشه‌های گل نیز اواخر اسفند تا اوائل فروردین ماه انجام میگردد. اوج شکوفائی خوشه‌های متراکم گل‌های طلائی و معطر که منظر بدیعی را در اوائل بهار به نمایش میگذارد، در اواخر فروردین ماه می‌باشد. میوه‌ها نیز در اوائل تابستان به مرحله بلوغ میرسند، برگها نیز تا اواخر آبان ماه بر روی گیاه پایدار می‌مانند. به کوتاه سخن اینکه، تحقیق حاضر در راستای معرفی گونه‌های درختچه‌ای بومی و سازگار به شرایط اقلیمی نواحی نیمه خشک و خشک کشور، ضمن شناسائی ذخائر ژنتیک گیاهی و اعمال عملیات مختلف به زراعی، تلاش دارد تا از پتانسیل‌های موجود در طبیعت ایران در راستای زیبا سازی محیط، بهره کافی و وافی را ببرد و ضمن معرفی این عناصر فلورستیک، اهمیت کاربری آن را در فضای سبز شهری را یاد آور می‌شود